

života následovníků Kristových, zatím co křesťanství, jaké vidíme, se často ani nepokouší následovat Krista, Syna člověka. My se své strany vidíme mnohé z velikosti Kristovy ztělesněno v Janu Husovi. Nemůžeme zapomenout, co on žádal od křesťana: „Proto, věřící křesťane, hledej *pravdu*, slyš *pravdu*, uč se *pravdě*, miluj *pravdu*, prav *pravdu*, drž *pravdu*, braň *pravdy* až do smrti!“ — Veritas vincit — nechť zůstane navždy naším heslem.

Svým odpůrcům Hus odpovídal, že je hotov přisvědčiti jejich požadavkům, podaří-li se jim přesvědčiti jej.

To byla naše reformace před pěti sty léty.

Po staletích boje následovali jsme Jana Husa a následující ho, následujeme i Ježíše Krista. Budujeme církev, která je založena na svobodě svědomí a osobního přesvědčení, v souhlase s pravdou, prokázanou vědou; a chceme býti upřímní v theorii i v praxi. Krácejíce vpřed, stojíme pod břemenem staletého boje za pravdu.

Naše konference se schází, aby buďovala opět církev celého světa. Avšak v naší zemi hlásají římsko-katoličtí biskupové právě nyní, že jediný Řím zastupuje křesťanství; prohlašují také, že Hus, první mučedník novodobé reformace, který nám tolik dal a nám ještě tolik dá, jako předchůdce reformace musí býti pokládán za nepřitele křesťanství a že bolševismus musí býti považován za plod reformace.

Naše konference se zasazuje o svobodu. Táže se: je ochotna, bude-li potřeba, bránit jednoho z členů, z nichž se skládá?

My však také cítíme, že dobru se pomáhá lépe tím, když Boha milujeme, než tím, když máme před ním hrůzu.

Nenávisť k římsko-katolické církvi je nás daleka; avšak trváme na zajištění křesťanské osobnosti.

Naším jediným cílem je, státi se dobrými a v dobru státi se silnými k tomu, abychom dílu božím na tomto světě sloužili obětí svého života.

Kvasnica:

MODERNÍ ÚTVAR NÁBOŽENSKÝ.

Útvary lidské společnosti bývají závislé na potřebách, které je zplodily, na kulturním prostředí, z kterého vyrostly i na duševním usměrnění těch, kterými žijí.

Chceme-li zkoumati poměr útvaru náboženského k době, odezříme zatím od otázky, může-li v naší době vzniknout nový útvar, a vyšetříme, jaký by měl býti, kdyby vznikl.

Náboženské poměry lidstva předpokládáme v jádru vždy stejné: podklad psychologicky působivý mravního snažení člověka. Avšak ačkoli se nemění podstata duše a co na ni může půso-

bití, mění se podmínky, za kterých může tento podklad působit, a přežívají se podružné představy k němu na určitém stupni kultury připojené. Podle psychologických zákonů vypěstí se v duši těch, kteří v tomto útvaru vyrostli, duch konservativní, jenž celek, v němž náboženství a názory určité epochy srostly, pokládá za nezměnitelný a v každém útoku na to spatřuje útok na náboženství samo. Usazuje se čím dál tím tlustší vrstva rzi na celém útvaru. Co kdysi úplně vyhovovalo, stává se takto kamenem úrazu těm, kteří rychleji postupují v ústupu od někdejších názorů než ti, kteří náboženský útvar udržují.

Útvar, který by nepotřeboval očisty, mohl by vzniknouti jen, kdyby byl od shora dolů postaven na nezměnitelných poznatcích a byl zabezpečen ústavou proti všem přívěškům a kazům, nebo který by byl stvořen a uchován v své čistotě způsobem nadpřirozeným. Takového útvaru dosud není.

Zreformovati náboženský útvar zestárlý je však věc ne-li nemožná, aspoň nadmíru nesnadná. Nelze a priori vyloučiti možnost, že by v útvaru, kde se vyvinula absolutistická ústava, mohl býti náhodou zvolen vládce, který by dospěl k lepšímu poznání a měl dosti energie provésti radikální reformu; ale jinak není naděje, že by se mohl včas očistiti od své rzi, je možno jen zmlazení výhonem, jenž by zpracoval všechny šťávy, kterými se mohutný, ale chorý kmen marně pokouší ošatit, v němž by se časem vůbec všecken život starého kmene přelil.

Proti starým útvarům náboženským má moderní velké výhody. Nejen že, má-li vůbec býti života schopný, vyhovuje vyššímu stupni vzdělanosti, než na kterém vznikly ony, nejen že nemá, proč by na se věšel cetky zašlé doby, může se na tomto stupni, kde se začíná vše podřizovati architektonicky a organicky rozumu a vylučovati náhoda, postavití na základy trvalé, může obsáhnouti celé lidstvo mnohem rychleji a sjednocením všech sil přispěti, aby lidstvo začalo svůj mužný věk. Zkušenosti dosavadního vývoje náboženského, chyby, kterých se dopustily různé konfese, výtky, které jím činí poctiví myslitelé (ztuhlosti církevní — Eucken; náboženského materialismu — Masaryk, atd.), jejich partikularism teritoriální a nacionální, jejich lpění na jejich vyplatém svojstvu, vše to může posloužiti při budování nového útvaru.

Je pravda, že si někteří lidé moderního věku líbují v „mystické“ tmě nesrozumitelných obřadů; jako náš klasický filolog Novotný. To stanovisko se snad hodí pohanské víře v bohy a kouzla, ale kdo procítil vroucí poměr k Bohu, nesnese žádných umělých závojů před jeho tváří.

Těmto velkým výhodám jsou však úměrné velké povinnosti. Má býti nejen přístupen těm, kteří jsou již předem disponováni, nýbrž zpřístupněn i těm, kteří byli překážkami vinou lidskou způsobenými vlivu náboženskému odcizení. Nejen že tedy má býti prost všeho, co je zbytečné, aby byl dosti liberální, široký

a poskytl přístřeší i lidem nezbařeným předsudků autority jim vštípených, a jeho základy mají býti zprůhledněny, aby k němu nevedla jen cesta citu, již se ubírá lid prostý, nýbrž i cesta správně orientovaného rozumu, jenž ovládá myslitele. Proto nesmí býti základ o nic rozumově opřen, co vyspělý, vědecky vzdělaný rozum neuznává. Je-li vědecky dokázáno, že obsah evangelií není historicky zaručen, že vědecky lze mluvit jen o jakési usedlině vyšší moudrosti, působnosti Ducha sv. v nich a v jiných památkách, je marnou snahou znásilňovati rozum, aby byl přiváben tou cestou do Říma. Ale nejen to: moderní útvar náboženský má převzít duchovní vůdcovství: světlem víry osvětlovati všechny otázky života individuálního i společenského, neuvíznouti na starých předsudcích, ale při tom nesestoupit ani o píď s výše ideálu dokonalosti: Ti nejsou věrní učedníci Kristovi, kteří se chytají jeho výroků, aby jimi řešili moderní otázky, nýbrž ti, kteří o nich uvažují v jeho duchu. Podrobuje se všem těmto úkolům, nezastiňuje svého světla rouškou sebe starodávější a sebe umělečtější nezamění v svém usilování nikdy to, co je hlavní, co je jediné potřebné, s věcmi vedlejšími. Tak bude opravdu onou horou prorokovou, ke které se zdaleka pohnou davы. Nebude třeba zvláště se starat, aby na sebe obrátil oči. Bude na očích celého světa. Není možno zabrániti, aby se k němu nehlásili lidé, kteří sebe neovládají, lidé hříšní, ale ničím hmotným nesmí býti jejich členství podporováno, a odpírají-li konati své povinnosti, nemá se k nim hlásiti. Jen se nebát, že by se jeho význam a vliv ztenčil, a obří úkol znesnadnil, kdyby nevynikal početně! Jen neusilovat o vnější moc, státi se mohutným těmi prostředky, kterými jiné útvary zahynuly! David proti Goliášovi nevítězí brněním, ale pravdou a svatostí.

Vůči starším útvarům náboženským má nový ovšem také své povinnosti. Má nejen být otevřen přístup se všemi různými zvláštnostmi, které se jeho duchu nepříčí, nýbrž sám má býti vůdcem v úsilí o náboženské sjednocení celého lidstva.

Uvažovali jsme dosud abstraktně o moderním útvaru náboženském. Jak může vzniknouti, o tom mezi opravdovými, zkušeností náboženskou prošlými křesťany nebude pochybnosti. Nemůže to být útvar z brusu nový, který by neměl nic společného se starou církví. Může jen z ní vyrůst, jako nový výhonek na těle stromu a časem převzít na sebe celý život stromu; kořeny zbudou, ale starý kmen a staré větve ztrouchnivělé budou nahrazeny jinými, vyrostlými z výhonku, který se stal novým stromem, nahradiv starý.

Pohlédneme-li na církev naši, vidíme, že přes její nepatrné počátky a přes to, že se zdála býti Popelkou, má od Prozřetelnosti své povolání — jaké jí přisoudil i pan prezident Masaryk. Čím výše půjdou naše snahy, tím výše se povzneseme.